

Stor klimagevinst ved at få patienter med lungesygdom til at skifte inhalator

Et nyligt notat fra Rådet for Grøn Omstilling viser, at klimabelastningen fra inhalatorer med HFC-gasser er så stor, at det giver klimamæssig mening at udskifte inhalatorerne der, hvor det er lægeligt forsvarligt.

[Kristian Sjøgren](#) 16/10/2020

Er man klimabevidst og har en diagnose med KOL, astma eller en anden lungesygdom, som kræver behandling med inhalationsmedicin, kan der måske være gode samvittighedspoint at hente. Alt det kræver, er måske en samtale med sin læge om et muligt skifte fra en sprayinhalator til en pulverinhalator.

Det viser i hvert fald et nyt klimanotat fra Rådet for Grøn Omstilling, som har undersøgt, hvor meget forskellige typer inhalatorer belaster klimaet, og hvor stor en effekt det vil have at skifte den klimabelastende type ud med en klimavenlig. Den opsigtsvækkende konklusion fra Rådet for Grøn Omstilling overraskede selv de, som udarbejdede klimanotatet.

»Jeg må ærligt indrømme, at da vi begyndte på denne undersøgelse, havde jeg ikke de store forventninger til, at det kunne have en nævneværdig effekt at skifte fra den ene type inhalator til den anden. Men efterhånden som vi kom ned i tallene, gik det op for mig, at der faktisk ligger et stort potentiale i at skifte inhalator ud der, hvor det kan lade sig gøre, og hvor det stadig er lægeligt forsvarligt,« fortæller seniorrådgiver i Rådet for Grøn Omstilling Kåre Press-Kristensen, som er manden bag klimanotatet.

Et skifte lige til højebenet

I dag kan patienter med lungesygdom med behov for inhalationsmedicin i store træk vælge mellem behandling med to forskellige inhalatorer. Enten en sprayinhalator, som sprøjter medicinen ind i luftvejene, eller en pulverinhalator, som kræver, at personen selv suger pulveret ned i lungerne.

Begge inhalatorer er over en bred kam lige gode i forhold til at lindre symptomer på lungesygdom, men sprayinhalatoren har nogle fordele, som pulverinhalatoren ikke har. Blandt andet kan børn eller personer med stærkt nedsat lungefunktion have svært ved at suge pulveret ud af en pulverinhalator, og de er derfor nødsaget til i stedet at bruge en sprayinhalator, hvor medicinen bliver sprøjtet ned i luftvejene sammen med en HFC-gas. Omvendt har pulverinhalatoren den fordel, at den ikke benytter en HFC-gas, som er en meget stærk drivhusgas.

Man kan så stille sig selv spørgsmålet, om det overhovedet har nogen betydning, at en person med astma bruger den ene eller den anden inhalator og sender mikroskopiske pust af HFC-gasser op i atmosfæren. Men det har det, viser klimanotatet. Faktisk svarer én persons brug af sprayinhalator med den kraftigste drivhusgas hen over et år til klimabelastningen fra det samlede elforbrug i et parcelhus med to voksne og to børn.

”Blandt personer med svær KOL kan nogle af patienterne ikke benytte en pulverinhalator, så de er nødsaget til fortsat at bruge en sprayinhalator”. Ole Hilberg, overlæge, dr. med. og formand for Dansk Lungemedicinsk Selskab

Ifølge Kåre Press-Kristensen ligger skiftet altså lige til højebenet, hvis man lider af en behandlingskrævende lungesygdom og samtidig er miljøbevidst:

»Vi oplever tit, at folk henvender sig til os, fordi de gerne vil vide, hvordan de kan leve mere bæredygtigt. Mange mennesker slukker måske lyset for at spare på strømmen eller spiser mindre kød, og så er det jo

super relevant at vide, at de kan spare, hvad der svarer til slet ikke at bruge strøm i et helt år, hvis de har astma og blot skifter inhalator fra en sprayinhalator til en pulverinhalator,« forklarer Kåre Press-Kristensen.

Stigning i pulverinhalatorer

Ole Hilberg, der er overlæge, dr. med. og formand for Dansk Lungemedicinsk Selskab, er bekendt med konklusionerne i det nye klimanotat, og han fortæller, at det er godt, at der bliver sat fokus på, om nogle inhalatorer er bedre for klimaet end andre.

»Selvfølgelig er det altovervejende hensyn, at folk kan finde ud af at indtage den medicin, som de skal bruge. Blandt personer med svær KOL kan nogle af patienterne ikke benytte en pulverinhalator, så de er nødsaget til fortsat at bruge en sprayinhalator. Men kan man benytte en pulverinhalator, bør man overveje at gøre det, hvis man gerne vil leve mere klimabevidst,« siger Ole Hilberg.

Desværre for klimaet viser tal fra Lægemiddelstatistikregisteret, at det faktisk går den modsatte vej, når det gælder brugen af inhalatorer. Der har i en del år været tendens til, at flere og flere personer med lungesygdomme er gået over til at benytte sig af sprayinhalatorer. Ifølge Lægemiddelstatistikregisteret er andelen af brugere af sprayinhalatorer steget fra omkring 15 pct. til over 20 pct., svarende til en stigning i antal på 45 pct. over de seneste fem år, og problemstillingen rækker også ud over landets grænser.

I Sverige og England har der været kampagner for at få flere med lungesygdomme til at benytte sig af pulverinhalatorer. I England er andelen af brugere af sprayinhalatorer også langt større end i Danmark, så der kan både nationalt og internationalt være store klimagevinster at hente ved at få flere over på pulverinhalatorer frem for sprayinhalatorer.

Ole Hilberg fortæller, at det er muligt at teste, om personer med lungesygdom kan benytte en pulverinhalator, så det er forholdsvis let at finde ud af, om man lige så godt kan benytte sig af den klimavenlige inhalator frem for den klimabelastende inhalator. Dansk Lungemedicinsk Selskab er da også opmærksom på, hvordan foreningen kan udbrede budskabet om klimagevinsten ved at bruge en pulverinhalator frem for en sprayinhalator.

»Måske er det en opgave for de regionale lægemiddelkomitéer at formidle det her budskab i deres anbefalinger,« siger han.

Ole Hilberg fortæller også, at der findes spraylignende inhalatorer, som ikke indeholder HFC-gas.

HFC-gasser er mere potente

Kigger man konkret på tallene i det nye klimanotat, bliver der frigivet estimerede 10 ton HFC-gasser til atmosfæren fra danske sprayinhalatorer årligt. Det svarer til klimabelastningen fra 38.740 ton CO₂ over 20 år, og tendensen er stigende med cirka 10 pct. om året. Læg dertil, at HFC-gasserne i sprayinhalatorer, afhængigt af type, kan være flere tusinde gange mere potente drivhusgasser end CO₂.

”Der er akut behov for, at alle sektorer yder en indsats nu, og så er ingen kilder for små, og ingen kilder kan ignoreres”. Kåre Press-Kristensen, seniorrådgiver, Rådet for Grøn Omstilling.

HFC-134a er eksempelvis 3.710 gange mere potent end CO₂ over 20 år og 1.300 gange mere potent over 100 år. HFC-227ea er 5.360 gange mere potent end CO₂ over 20 år og 3.350 gange mere potent over 100 år.

De forskellige tal for 20 år og 100 år skyldes, at HFC-gasser belaster klimaet forskelligt over tid. Over 20 år belaster en HFC-dreven sprayinhalator klimaet 50-100 gange mere end en pulverinhalator. Det tilsvarende

tal over 100 år er 20 til 50 gange mere klimabelastende. Ifølge Lægemiddelstatistikregisteret indeholder 90 pct. af de benyttede sprayinhalatorer på det danske marked HFC-134a, mens 10 pct. indeholder HFC-227ea.

Faktisk er import og salg af mange produkter, der indeholder HFC-gasser, ulovligt i Danmark. Medicinske spray er dog fritaget fra dette forbud. Ikke desto mindre er der stort fokus på området, og FN skønner, at hvis vi globalt helt kan stoppe brugen af HFC-gasser, vil det betyde, at vi kan nedbringe den globale opvarmning med 0,5 grader, hvilket er en stor del af målet om at holde den globale opvarmning på under 2 grader.

»Vi er den første generation, der for alvor ser klimaændringerne, og vi er den sidste generation, som - effektivt kan reducere dem og de tilknyttede konsekvenser. Der er akut behov for, at alle sektorer yder en indsats nu, og så er ingen kilder for små, og ingen kilder kan ignoreres. I Danmark har vi et ambitiøst klimamål om at udlede 70 pct. mindre CO₂ i 2030. I den forbindelse må skiftet fra spray til pulver siges at være en lavthængende frugt,« mener Kåre Press-Kristensen.

Kan spare klimaet

I undersøgelsen, som ligger til grund for konklusionerne fra Rådet for Grøn Omstilling, har Kåre Press-Kristensen indhentet data fra Lægemiddelstatistikregisteret på definerede døgndoser (DDD) vedrørende forbruget af både sprayinhalatorer og pulverinhalatorer i Danmark. Disse data viser, at 24,4 pct. af danskernes DDD kommer fra sprayinhalatorer, mens 76,6 kommer fra pulverinhalatorer.

Kåre Press-Kristensen regnede derefter ud, hvad det ville have af betydning for klimaet, hvis én gennemsnitlig bruger af en sprayinhalator udskiftede sin inhalator med en pulverinhalator.

Resultatet viste, at hvis personen skiftede en spray med HFC-134a ud med en pulverinhalator, ville personen spare klimaet for, hvad der svarer til at spise en stor oksebøf hver uge i et helt år eller flyve tur-retur til Berlin med et lavprisselskab.

Hvis personen skiftede en spray med HFC-227ea ud med en pulverinhalator, ville personen spare klimaet for, hvad der svarer til elforbruget i et mindre parcelhus med to forældre og to børn i et år eller CO₂-udslippet fra en bilferie til Rom og tilbage.

»Nogle patienter anvender endog flere forskellige sprayinhalatorer hver dag, så for disse personer kan klimagevinsten være dobbelt så stor. Benyttede 1.000 danskere sig af inhalatorer, ville det nok ikke betyde noget i det store regnskab, men når man tænker på, at flere hundrede tusinde danskere benytter en inhalator, giver det anledning til nogle målbare og signifikante klimaeffekter,« siger Kåre Press-Kristensen.

Elforbruget i 20.000 parcelhuse

Regionalt i Danmark er der markant forskel på, hvor stor en andel af brugerne af inhalatorer, som benytter sig af henholdsvis pulverinhalatorer og sprayinhalatorer.

Region Sjælland har den laveste andel af brugere af sprayinhalatorer med 21,6 pct., mens Region Midtjylland topper med 28,7 pct. Hvis man antager, at alle regioner opnåede den samme lave fordeling af sprayinhalatorer i forhold til pulverinhalatorer som Region Sjælland, ville det ifølge Kåre Press-Kristensens beregninger betyde, at Danmark ville spare klimaet for, hvad der svarer til 50.000 tur/retur-flyvninger til Berlin årligt.

Kåre Press-Kristensen har yderligere beregnet, hvor stor en klimagevinst det vil give, hvis 10 pct. af markedsandelene af HFC-drevne sprayinhalatorer blev flyttet til pulverinhalatorer. Denne udregning viser, at det vil svare til elforbruget i 20.000 parcelhuse årligt eller produktionen af 230.000 par jeans.

»Der er et pænt potentiale, som formentlig kan realiseres, uden at det bliver dyrere for patienterne, eller at de stilles dårligere. Der findes ikke mange gratis klimagevinster, men her ser det ud til, at der muligvis er en, som kan betyde, at vi får reduceret forbruget af nogle meget potente gasser, som både Danmark, EU og FN arbejder på at udfase,« siger Kåre Press-Kristensen.

Uproblematisk finansiering

Klimanotatet er betalt af medicinalgiganten GlaxoSmithKline, men notatet har ifølge manden bag notatet, Kåre Press-Kristensen, alligevel en neutral konklusion.

»Vi ville ikke have taget opgaven på os, hvis GlaxoSmithKline havde bestilt notatet, fordi de selv står til at tjene på at sælge flere pulverinhalatorer. Men virksomheden har ligesom de fleste andre producenter af inhalatorer både sprayinhalatorer og pulverinhalatorer i deres produktportefølje, og de ønskede at få en tredjepartsvurdering af, om der er noget at hente på klimafronten ved at skifte fra den ene type inhalator til den anden,« forklarer Kåre Press-Kristensen.

Ole Hilberg har heller ikke de store problemer ved, at GlaxoSmithKline har betalt for analysen, så længe det er helt gennemskueligt. Han fortæller, at rigtig mange medicinalfirmaer har fået et øget fokus på at blive certificeret for deres miljøindsats, og det er man generelt positivt indstillet over for i Dansk Lungemedicinsk Selskab.

»Vi er også glade for, at mange firmaer både producerer pulverinhalator og inhalationsspray, så patienterne i samråd med deres læge kan vælge den inhalator, som passer bedst til deres medicinske behov,« siger Ole Hilberg.

Også Dansk Industri bakker op om, at virksomheder er undersøgende i forhold til, hvor de kan gøre en indsats for at forbedre klimaet:

»Life science- og biotekbranchen kan bidrage i klimakampen. Branchen har allerede mere end halveret udledningen af CO₂ siden 1990, samtidig med at værdiskabelsen er tidoblet, så branchen skaber reel grøn vækst,« udtaler vicedirektør i Dansk Industri, Henriette Søltøft.

»Et meget konkret eksempel på, hvor virksomhederne kan finde solide klimabesparelser, uden at det koster mere for hverken samfund eller patienter, er overflytningen af patienter til pulverinhalatorer. Der er med sikkerhed masser af eksempler på lignende klimabesparelser, som er blevet eller kan realiseres af virksomhederne,« fortsætter hun.

Klimabelastende inhalatorer står for en fjerdedel af daglige doser

I klimanotatet fra Rådet for Grøn Omstilling fremgår det, at 24,4 pct. af såkaldt definerede daglige døgndoser (DDD) stammer fra klimabelastende sprayinhalatorer. Samtidig viser tal fra lægemiddelstatistikregisteret, at antallet af sprayinhalatorer er steget med 45 pct. de seneste fem år. Andelen af sprayinhalatorer i samtlige regioner ligger mellem 21 pct. og 29 pct.